

Forfatter: Heiberg, Johanne Luise

Titel: A. F. KRIEGER.

Citation: Heiberg, Johanne Luise: "A. F. KRIEGER.", i 4. Del : 1856-82, udg. af AAGE FRIIS ; ELISABETH HUDE ; ROBERT NEIIENDAM ; JUST RAHBEK , 1944, s. 133. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-heibfr07val-shoot-idm139968710560432/facsimile.pdf> (tilgået 27. september 2021)

Anvendt udgave: 4. Del : 1856-82

bortstøder; og dog spørge jeg mig selv Dag og Nat, hvorledes det skulde blive mig muligt atter at opløse denne Virksomhed. Jeg vændte mig ved Tanken herom, og jeg forelevede mig mere og mere i Ensomheden og i mine Grublerier. Jeg kunde fristes til paa dette Sted at indtære nogle af de Tanker, som dengang faldt mig i Pibeca; men ved at atter at gjennekalde dem, forekomme de mig dog at have et alt for individuelt Præg til her at meddeles.

A. F. KRÆGER.

Jeg sluttede da mit Ophold paa Bonderup; midt i Oktober reiste jeg med mine Folk hjemad. Med hvilke Følelser, hvilke Tanker jeg drog hjem uden ham, med hvem jeg var draget ud, lader sig bedre tænke end beskrive. Jeg skulde nu alligevel drage ind i det gamle Hjem, i hvilket jeg ikke mere skulde mødes med de to Andre, der havde delt det med mig.

Jeg sad stille i den lukkede Vogn paa den lange Reise hjemad, medens mine Tanker langsomt glæde ned i det Torklæde, der skjulte mit Ansigt. Det røgte mig, at mine to Piger, der sad i Vognen hos mig, all som vi nærmede os Hjemmet, ligeledes sad stille og græd. Med Aften ankom vi til Søkvæsthuset. I det første Værelse, jeg betraadte i mit Hjem, havde min Kjerlige Broder opstillet Biscops forfærdelige Gidsafstøbning af Heibergs Buste, der i Sommerens Løb var blevet færdig.

Jeg udfyldte nu min Ensomhed i Hjemmet med et gjennemgaaet Heibergs efterladte Papirer. Saa gode som alle private Breve, der vare i hans Eje, havde han Aaret iforveien ubarmhjertigt tilintetgjort, selv hans Moders og mine Breve til ham. „Jeg har tilintetgjort eders Breve“ - sagde han dengang - „fremmede, nysgjerrige Blikke skulle ikke profanere dem.“ Enkelte fra de sidste Aar havde han dog sparet tilligemed sin Moders Brevveksling med hans Fæder og Cyllembourg i Skilsmisessagen. Der er dog Intet, der i den Grad minder En om en Aldeds hele Personlighed, Intet, der stiller ham paa ny saa levende for os, som hans Haandskrift og hans Udtalelser gjennem fortrøfede Breve! Og dog gaar det ganske hermed som med et Photographi, de, som kjende Personligheden, se Ligheden, Fremmede faa ofte et feilagtigt Begreb.

Min Itø og Ensomhed i Hjemmet blev nu ideligt forstyrret ved Fore-spørgsmaal om, hvormaar Theatret turde ansætte de første Prøver paa Schillers „Maria Stuart“. Jeg vændte mig under dette og trak atter og atter Svaret ud. Monrad bebrejdede mig dette og mente, at det var hødst for mig selv at afbryde Ensomheden med Arbejde. Dage og Maaneder gik den 22de Novem-

134

ber, min Fødselsdag, kom. Paa denne Dag mødte jeg, blandt mange andre Breve, det sidste Brev fra min faderlige Ven, Geheimsraad Collin; thi ogsaa ham skulde jeg snart miste. Han skriver:

D. 22de November 1860.

6 Jo mere den 22de Nov. nærmede sig, kjereste Hamme, desto mere påtvungne sig mig den Betragtning, at din Fødselsdag i Aar er af særdeles Betydning for Dig og møder Dig med usædvanlig Alvor.

Jeg veed og erkjender, hvad Du i Aar har tabt. Du har sagt det, Du har sagt mig det, og Erfaringen fra de henrundne Aar havde lært mig det.

10 Hvorledes Tiden kan og vil lindre din Smerte, hviler i den dunkle Fremtid. Vi bør haabe, at Gud vil styre alt til det bedste.

Tak! for din kjerlige, datterlige Sindslag i de mange Aar, vi have kiendt hinanden, og for at Du altid erkjender mig som

Din faderlige Ven

Collin.

13

Den 24de December skrev Conferentsraad Madvig mig følgende Linier til:

Kjære Fru Heiberg!

15 Etatsraad Bornemann og jeg tillode os den Ben, at De, hvis det ikke er Dem særdeles ubeleiligt, vil have den Godhed at modtage et Besøg af os idag, omtrent Kl. 1.

Deres ierhodigste og hengivne

Kjøbenhavn, den 24de December 1860.

J. N. Madvig.

De kom, og Madvig udtalte i kjerlige Ord, hvad han ansaa Heiberg for at have været for vor Litteratur, og bad mig modtage Bissens fortruelige
25 Buste af Heiberg, udført i Marmor, skjænket mig af efterfølgende Venner:

Geheimsraad Andre,	de Saint-Aubain,	Etatsraad Bojesen,
Etatsraad Bornemann,	Professor Buntzen,	Justitsraad Buntzen,
Geheimsraad Collin,	Conferentsraad Dahl,	Professor Hertz,
Etatsraad Krieger,	Conferentsraad Madvig,	Biskop Mørtzenzen,
20 Professor Fr. Paludan-Müller,	Stiftsprovst Panli,	Godseier Rothboll,
Consul Sube,	Geheimsraad Treschow,	

Det er en Selvfølge, at jeg følte den varmeste Taknemmelighed over disse udmærkede Mennds Gave.

Kort efter Heibergs Død blev det besluttet af hans Venner, navnlig Mærtsen, Mødvig og Krieger, at foranstalte en Udgave af hans samlede Værker, prosaiske og poetiske. Men Arbejdet var ikke ringe og vilde optage en stor Del af disse Mennds Tid, der alt paa sin mange Maader var optagen. En Plan maatte lægges for det hele Værk, hvilket ingenbunde var saa let. Medens man nu talte frem og tilbage herom, svadte Krieger inden kort Tid med en saadan Plan fuldt færdig. Den blev prøvet af de Andre, og de maatte erkjende, at dette omhyggelige Arbejde, udført med den største Indsigt og Kjærlighed, i Et og Alt kunde benyttes. Ledelsen af det hele Foretagende blev saaledes overdraget Krieger, der med sin ualmindelige Arbejdsdygtighed strax satte det igang. Han paantog sig nu tillige, i Forbindelse med Professor Petersen og Etatsraad Ed. Collin, den vidløftige Correcturafsætning samt ordnede Alt, hvad der stod i Forbindelse med Udgaven, og de 22 Bind laa efter halvandet Aars Forløb færdige. Honoraret for det Hele tilfaldt mig og var temmelig betydeligt. I denne Mand havde jeg fra dette Øieblik en Stutte i det Meget, Stort og Smaat, der nu skulde ordnes for mig i mere end en Henseende, hvor jeg selv stod vaklende og tvivlsom; saa jeg ofte følte Førvsynets Godhed ved at sende mig denne ædte, uegennyttige Ven til Hjælp og Trøst.

Som det ofte, betynderligt nok, gaar, at naar en stor Forandring sker i et Menneskes Liv, da er det ligesom om Alt forener sig til at forstærke Forandringen paa ethvert Punkt; saaledes ogsaa her. Vi havde i henved 20 Aar boet paa Søkvæsthuset, og ofte havde der i disse Aar været Tale om, at det Offentlige øgtede at opsigge alle Beboerne for selv at raade over Huset og den store Grund, som hørte til Eiendommen; men bestandigt stod Beslutningen hen, og vi bleve til vor Glæde boende. Nu med Et bleve alle Beboerne i Huset virkelig opsagte; den længe omtalte Plan skulde endelig sættes i værk. Dette var en stor Sorg for mig. Mit Hjerte hang ved denne Bolig og alle dens Minder. Haven, hvori jeg havde plantet hvert Træ og hver Busk, var ligesom en Del af mig selv. Jeg havde her i rigt Maal havt Følelsen af et Hjem og kunde ikke tænke mig andet. Jeg bevaagede mig saa lidt udenfor denne Have, hvorledes skulde jeg undvære den? Dette følte den mig mere og mere hengivne Krieger, der ofte havde hørt mig tale om tidligere lignende Planer, og han foreslog mig at henyttte den uventede Indtægt af Heibergs Værker til nu at gjøre Alvor af den gamle Tanke at bygge mig et Hus med Have. Jeg samtykkede heri, og Grunden valgtes ude i Rosenvenget med Udsigt til Sundet. Ogsaa her tog Krieger Alt i sin Haand og stod mig bi med stor Omhu, kort, jeg havde i ham fundet en Ven for hele Livet lige til den Dag i Dag, da jeg nedskriver dette, 20 Aar efter. Han blev mig en Beskytter,

en Broder, der i Et og Alt gjorde min Skjæbne, mine Sorger og Glæder i
 Livet til sin egen Sag. Den Hengivenhed, som denne usmindelige Mand viste
 mig, opfyldte ikke faa erkesløse Mennesker med Forundring og satte deres
 Phantasi og Opfindsomhed i Bevægelse. Jeg selv var i Begyndelsen af og til
 betænkelig ved at modtage saa megen Godhed, saa meget Arbejde af min
 5 nye Ven, og dette reddede jeg en Dag Andre. Demme kjendte Krieger lige
 saa nøie, som han i mange Aar havde kjendt mig. Han svarede mig da: „De
 kan have fuld Tro til Kriegers Ridderlighed, hans Takt, hans Værskabs Ren-
 hed. En finere, mere taktfuld Natur end hans har jeg aldrig mødt.“ - Og
 10 søndelig, hvor mange Gange har jeg ikke i Aarenes Løb sandet disse An-
 dres Ord! Hvor ofte har jeg takket Gud, fordi han i min Forladthed sendte
 mig en saadan Ven, en saadan Broder, en saadan Beskytter i denne Mand,
 der selv stod uden Familie. Han levede efter sin Moders og Søsters Død ene
 med en gammel Tante i sit smukke, hyggelige Hus i Rosenvænget, sysselsat
 15 dels i det offentlige Liv, dels med sine mange Bøger, der ikke stode i Reolers
 til Pynt og Præl, men som alle de herde saa vel som de poetiske fra vor
 egen og fremmede Litteratur, bleve græskede af ham og optagne i hans
 utrolige Hukommelse, der forstod at gjenne og bevare, saa at han havde Alt
 paa rede Hænde, saa ofte det krævedes. At en saadan Omgang for en vide-
 20 begjerlig Sjæl som min var i høi Grad behørende, faldt af sig selv, og
 jeg følte ofte, at jeg nu uden denne Hjælp, efter at jeg havde mistet Alt,
 hvad hidtil havde holdt mig oppe, vilde være nedsynken i en uføretbar
 Grublen, der lidt efter lidt vilde have sløvet mig for Livets Krav. Han holdt
 mig oppe, tvang mig til at følge med og vakte min Interesse for Andet end
 25 mine egne private Anliggender, der let kunde have indsnævet det sandelige
 Liv hos mig. Enhver ny Bog fandt jeg strax liggende paa mit Bord; Alt
 hvad der bevægede Tiden, satte han mig ind i, som om dette havde været
 den lærde og af Arbejde stærkt optagne Mandes Livsopgave. Han hørte til de
 Mennesker, der have Tid til Alt, og paa hvem ingen Træthed spores, enten
 30 han var optaget af en Ministerpostefuille eller i andet stærkt Arbejde for
 Fædrelandet. Krieger havde fra sin tidlige Ungdom været stærkt grebet af
 Tanken om de Skjæbner, Danmark i en nær Fremtid vilde gaa borte. Den
 absolut monarchiske Statsform kunde han kun da forsones sig med, naar Fæ-
 35 tilfælde, der ikke var falden i Danmarks Lod, havde den frie, constitution-
 nelle Forfatning for ham altid staaet som en Nødvendighed, der vilde og
 maatte gjøre sig gjældende. Han var en af de Faa, hvem det Hele var Alt,
 som kunde ofre sine personlige Interesser, naar derved det Hele fik Frem-
 gang. Sandtru og uden Forføngelighed var han En af dem, der kan lytte
 40 til Andres Mening og Anskuelser, overvoie dem og prøve dem i sit stille

Sind. Hans Valgsprog havde hedde: „Alt for Fædrelandet!“ - Men paa samme Tid saae han alt i sine yngre Aar, vistnok med større Uro end de Fleeste, de Farer, der truede under den ikke mindre mundgaalige Kamp mellem Dansk og Tysk, som var en skjæbnesvanger Arv fra Fortiden, og han hørte til dem, der uden at opgive sin Dankhed folte sig som medoptagne i det større Hele, der paa een Gang omfatter Sverige, Norge og Danmark. Hos ham var dette ikke en Taale, der kom frem en Gang om Aaret ved festlige Leiligheder, men en daglig Arbeidsbunke. Han havde derfor tidligt et oaktent Øie for Betædningen af, at man i Danmark ikke overvurderede sine egne Kræfter og Fortrin, men ydede Sverige og Norge fuld Anerkjendelse og til- 10 ogædede sig det Gode, som her fandtes og fremkom, med samme Glæde og Paaskjønneelse, som om det var fostret paa dansk Jordbund. Stannende gjærræn sin Moder fra en norsk Slægt, omfattede han fra sin Ungdom dette Land med stor Kjærlighed, og jeg har ofte hørt ham undre sig over den Let- 15 hed, hvormed den ældre Slægt, i det mindste udsynsladende, forvandt Adskillelsen mellem Danmark og Norge. Med Aarene vandt ogsaa Sverige, efter- som han lærte Personer og Forhold at kjende paa nærmere Hold, mere og mere hans Hjerter.

Hald Harnsøitet, Paaskjønneelse af Andres Fortrin og Arbejde er Tegnet paa Danneelse, da er det vist, at han var en høit dannet Mand. Hans Blik søgte ideligt, selv i de afsides Krøge, efter Kræfter, der kunde og vilde udrette Noget for det Hele, og da stod han disse hi med Raad, med Anerkjendelse og med den Indflydelse, han var i Besiddelse af, for at gjøre det muligt for dem at ofre deres Tid paa et saadant Arbejde. Som Ven var han af 25 udholdende Trofasthed. Naar hans Vænners Tildning, ei sjældent mødsat hans egen, misgædede ham, da kom aldrig et bittert Ord over hans Læber end ikke for mig, som han dog kaldte „sin Fortrolige“. Det høieste Særtryk i Kløgen mod disse var den tause, tilstuttede Mund. Han lærte sine tidligere Vænnere, som Heiberg, som alle noble Natureer gjere. Han var i hine Aar i en Alder af henimod 45 Aar, altsaa endnu i sine bedste Aar. Men da vor 30 ulykkelige Krig i 1864 berøvede os Slesvig, høiedes han synligt i legenslig Henseende. Han sagde selv ofte: „Aarene fra 64 maas regnes dobbelt for mig,“ og virkelig forhausedes jeg ved at se Forandringen af den endnu af Udseende ungdommelige, kraftige Mand inden forholdsvis kort Tid høiet og med græsende Haar, kæmpende med sin Sorg for øfter at hellige sig til alt 35 det Arbejde, som han uden Brum og tidt bag Andres Navn i Utroenlighed udførte, medens han ofte i Mismod udbrød: „Hvad ere vi nu! og hvad kunne vi nu udrette!“ Naar Nogen udtalte en vis Dadel over Ærgjerrighed hos Andre for at komme til Indflydelse og holde Røret, sagde han: „Det er jo godt, at der endnu findes Ærgjerrighed hos Nogen. Jeg begriber ikke, at 40

Nogen under vore nuværende Forhold kan attraa en Ministerplads." Hos den ellers tause Sorgende gjør det dobbelt Indtryk, naar en Klage ligesom ufrivilligt slipper over Læberne. Men med en Mands Ro og Værdighed har han sin Sorg og helligede sine Kræfter utvælseligt til Fædrelandets Tjeneste saa godt som paa alle Omraader; men glad blev han ikke mere. For herhjemme var i den Grad som han inde i Forholdene i Ulandet. Jeg har ofte hørt Udlændinge forundres herover. „Han veed jo bedre Besked end vi selv!" hed det da. Jeg vil nu slet ikke tale om hans Kjendskab til Forholdene saa godt som i alle Retninger her i Skandinavien; thi den var efter alle Indvies Mening ligefrem forbausende. At Pral, at Upaalidelighed var hans hele Natur imod, og lige overfor Sligt kunde han være noget haard, idet han forsøgte at lempe sig efter upaalidelige, fordringsfulde Presentationer, der kun havde Egenkjærligheden for Øie i Stedet for det Heles Tarr. En saadan Personlighed bliver ofte misbilliget af Forfængeligheden og Fordringsfuldheden, af det kjære Jeg. Krieger fik derfor underiden Ord for Hensynløshed, for en vis Haardhed. Der er jo Intet, der tages os mere ilde op, end naar det føles, at Personen er os ligegyldig i Forhold til det Heles Vel og Vel. Men paa Bunden af Kriegers Indre laa en Godhed, en Hjelpe-somhed i Raad og Daad, der ikke skyede selv store Ofre, og den unge, arbejdssomme, fremskridende Mand havde i ham en Støtte som kun hos Faa. En varmere Fædrelandsven har jeg aldrig kjendt.

MIN MODERS DØD.

Siden i December begynde Prøvene paa „Maria Stuart". Efter Generalprøven havde jeg den Opmantring, at Fru Sødring lodfaad sig i mit Paaklædningsværelse og sluttede mig greedende i sine Arme. „Jeg har i Parquetten overværet hele Prøven," sagde hun, „ak, hvad er det, vi Andre gjøre, mod dette Deres Spil!" Jeg trængte i dette Øieblik saa meget til at styrkes, at heroliges, at jeg i Sandhed var hende taknemmelig for hendes varme Udtalelse. Hun behøvede forresten ikke at vige for mig som Fremstillerinde. 20 Hendes Genre var en anden end min, men i denne var hun i høj Grad fortrinlig og værstattetlig, baade med Hensyn paa Naturgaver og en samvittighedsfuld Udøvelse, og derfor lofede hendes Roes i høj Grad mit betyngede Sind i denne Time.

Den 13de Januar 1861 opførtes „Maria Stuart" for første Gang med mig i Titelrollen. En Lykke var det for mig, at det netop var en Rolle af den Natur som Marius, hvori jeg skulde gjøre den store Overgang fra mit en-somme, private Liv til den offentlige Fremtræden igjen. Og dog pinte det